پرۆفیسۆر مستەفا زەلمی

تیۆری پابەندبوون

بە گێڕانەوەی ناشایستە

وەرگێڕانی: عومەر عەلی غەفوور

16057

Preview sample - page 1 of 9 - Soran University Academic Digital Library

لەسەر ئەرکی ڕێزدار
نێچیرڤان بارزانی سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان
چاپکراوە

کۆبەرهەمی دکتۆر مستەفا زەڵمی لە شەریعەت و یاسادا

سەرپەرشتیاری پرۆژە
ڕێدار ڕەئوف ئەحمەد

نظرية الإلتزام برد غير المستحق

(دراسة مقارنة)

تیۆری پابەندبوون بە گێڕانەوەی ناشایستە

(توێژینەوەیەکی بەراوردکاری)

نووسینی : دکتۆر مصطفی زەڵمی
وەرگێڕانی : عومەر عەلی غەفوور
پێداچوونەوەی : توفیق کریم
نەخشەسازی : جمعه صدیق کاکه
نۆرەی چاپ : چاپی یەکەم ٢٠١٧

نرخی هەربیست و شەش بەرگ
٢٥٠,٠٠٠ دینار

پرۆژەی وەرگێڕانی
کۆبەرهەمی دکتۆر مستەفا زەڵمی لە شەریعەت و یاسادا

بەپێی گرێبەستی واژۆکراو لە بەرواری ٢٠١٤/٩/١٧ لەنێوان لایەنی یەکەم: بەڕێز دکتۆر مصطفی زەڵمی کە لەبری ئەو بەڕێز مسعود مصطفی زەڵمی واژۆی کردووە.
لایەنی دووەم: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژ هەڵات کە بەڕێز حەسەنی دانیشفەڕ واژۆی کردووە.
مافی وەرگێڕانی ئەم بەرهەمانە بۆ زمانی کوردی و چاپکردنیان بەپێی ئەو خاڵانەی لە گرێبەستەکەدا لەسەری ڕێککەوتوون، دراون بە دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ڕۆژهەڵات.

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی (٧٤٤) ساڵی ٢٠١٦ی پێدراوە

Preview sample - page 2 of 9 - Soran University Academic Digital Library

ناوەرۆك

پێشەکی ١٥

هۆی هەڵبژاردنی بابەتەکە:..... ١٥

گرنگیی بابەتەکە:..... ١٥

ڕێبازی لێکۆڵینەوە:..... ١٨

لەمپەرەکان:..... ١٩

پلانی لێکۆڵینەوە:..... ٢٠

بەشی یەکەم: چییەتیی پابەندی و ڕەگەزەکانی..... ٢٣

باسی یەکەم: چییەتیی پابەندی..... ٢٥

پابەندی (الالتزام) لە زمانی عەرەبیدا:..... ٢٥

پابەندی لە زانستی صەرفدا:..... ٢٥

پابەندی لە زانستی مەنتیقدا:..... ٢٦

پابەندی لە زانستی فەلسەفەدا:..... ٢٧

پابەندی لە زانستی ئوسوڵی فیقهدا:..... ٢٧

پابەندی لە فیقهی ئیسلامیدا:..... ٢٨

پابەندکردن و پابەندی لە قورئانی پیرۆزدا:..... ٣١

پێناسەی پابەندی لە یاسادا:..... ٣٨

خواستی یەکەم: ڕەسەنایەتیی پابەندی لە شەریعەتی ئیسلامیدا..... ٤٣

فراوانیی چوارچێوەی پابەندی:..... ٤٤

خواستی دووەم: سروشتی پابەندی لە یاسا و فیقهی ئیسلامیدا..... ٤٧

سروشتی پابەندی لە یاسادا:..... ٤٧

هەڵوێستی فیقهی ئیسلامی لە سروشتی پابەندی:..... ٤٩

باسی دووەم: ڕەگەزەکانی پابەندی..... ٥١

خواستی یەکەم: پابەندکردن..... ٥١

تێکەڵکردنی هۆ و سەرچاوەکانی پابەندی:..... ٥١

خواستی دووەم: پابەند..... ٥٨

خواستی سێیەم: بۆ–پابەند..... ٩٨

Preview sample - page 3 of 9 - Soran University Academic Digital Library

٦١.....
خواستی چوارەم: تێڕا-پابەند ٦٤.....
خواستی پێنجەم: پێ-پابەند (شوێنی پابەندی) ٦٧.....
خواستی شەشەم: هۆی پابەندی ٦٩.....
یەکەم: هۆ لە سایەی فیقهی یاسایییدا ٦٩.....
هۆ لە سایەی فیقهی رۆمانییدا: ٧٠.....
بەرەسەندنی هۆ لە سایەی یاسای کەنەسیدا: ٧٠.....
هۆ لە سایەی یاسای فەرەنسیی کۆندا: ٧١.....
هۆ لە تیۆری کلاسیکیدا: ٧٢.....
جۆرەکانی هۆ لە بیرۆزی کلاسیکیدا: ٧٣.....
بەراورد لەنێوان هۆی پابەندی و هۆی گرێبەندا: ٧٤.....
هۆ لە گرێبەندەکانی بەخشیندا: ٧٦.....
تیۆری نوێ (تیۆری قەزا) لە هۆدا: ٧٦.....
هۆ لە یاسای ئینگلیزیدا: ٧٨.....
هۆ لە تیۆری ئیتالیدا: ٧٩.....
هۆ لە یاسای مەدەنی ئەڵمانیدا: ٨٠.....
هەڵوێستی یاسا مەدەنییە نوێکانی وڵاتانی عەرەبی لە هۆ: ٨٤.....
هۆ لە فیقهی ئیسلامیدا: ٨٧.....
کاریگەریی بزوێنەری پاڵنەری ناڕەوا لەسەر رەفتار: ٩٣.....
بەشی دووەم: پابەندبوون بە گێڕانەوەی ناشایستە لەسەر بناغەی نەبوونی هۆ ٩٤.....
دەستپێک ٩٤.....
پێناسەی گێڕانەوەی ناشایستە ٩٧.....
بناغەی پابەندبوون بە گێڕانەوەی ناشایستە: ٩٧.....
سەرچاوەی پابەندبوون بە گێڕانەوەی ناشایستە: ٩٨.....
بەرەسەندنی مێژوویی مافی گێڕانەوەی ناشایستە و پابەندبوون بە گێڕانەوەی: ١٠٣.....
باسی یەکەم: مەرجەکانی پابەندبوون بە گێڕانەوەی ناشایستە ١٠٤.....
خواستی یەکەم: ئەوەیە وەرگرتنەکە وەک داننەوە بووبێ ١٠٦.....
سروشتی داننەوە بە بەڵێنەر : ١٠٨.....
داننەوە بە نوێکردنەوە (الوفاء بالتجدید): ١٠٩.....
سروشتی دراوە (الموفی به): ١١٠.....
ڕەگەزەکانی داننەوە: ١١٨.....
خواستی دووەم: هەڵە لە داننا ناشایستە ١١٩.....
سەلماندنی هەڵە:

Preview sample - page 4 of 9 - Soran University Academic Digital Library

هەڵوێردن لە مەرجی هەڵە:..... ١٢٢
خواستی سێیەم: نەبوونی ڕێگرەکانی مافی گێڕانەوە و پابەندبوون بە بۆگێڕانەوە..... ١٢٤
یەکەم–کۆنبوونی بخەن:..... ١٢٥
دووەم: حاڵەتی ناماڵرانی قەرزدەر لە نیەتپاکیەوە لە گەڕەنتیەکانی قەرزەکەی:١٣٠
سێیەم: مەبەستی بەخشین (التبرع)..... ١٣٢
باسی دووەم: حوکمی پابەندبوون بە بۆگێڕانەوەی وەرگیراو بە ناشایستە ١٣٨
خواستی یەکەم: حوکمەکانی پابەندبوونی پێدراوی نیەتپاک..... ١٣٩
یەکەم: ئەگەر ئەوەی دەدرێتەوە پارە بێ..... ١٤٠
دووەم: ئەگەر ئەو ماڵەی دراوەتەوە شتی هاوچەشنیتر بێ:..... ١٤٤
سێیەم: ئەگەر وەرگیراوەکە شتێکی بەهایی بوو:..... ١٤٤
خواستی دووەم: حوکمەکانی پابەندبوونی پێدراوەی نیەت خراپ..... ١٤٨
گێڕانەوەی خەرجیەکان:..... ١٥٣
خواستی سێیەم: حوکمە هاویەشەکانی نێوان هەردوو حاڵەتی نیەتپاک و نیەتخراپ ١٥٤
یەکەم: دانەوەی قەرزی دواخراو بەر لە هاتنی وادەکەی لە بارێکدا قەرزدەرەوە
وادەکە نازانێ یان نازانێ وادەی نەهاتوە:..... ١٥٤
دووەم: سوککردنی پابەندیی پێدراوەی نەهلیەت ناتەواو بە بۆگێڕانەوە (الرد)، جا
چ ناکام (قاصر) بێ یان حیجرکراو بێ:..... ١٥٨
سێیەم: کۆنبوونێک دەبێتە مایەی کەوتنی مافی گێڕانەوە و پابەندبوون بە
بۆگێڕانەوە:..... ١٦١
بەشی سێیەم: پابەندبوون بە بۆگێڕانەوەی ناشایستە لەسەر بناغە نەمانی هۆکەی پاش بوونی ١٦٢
دەسپێک:..... ١٦٥
بەرپرسیارێتی:..... ١٦٥
گرێبەند:..... ١٦٧
بەشەکانی گرێبەند:..... ١٦٨
باسی یەکەم: هەڵوەشاندنەوەی گرێبەند ١٨١
خواستی یەکەم: پەرەسەندنی هەڵوەشاندنەوەی گرێبەند..... ١٨٢
هەڵوەشاندنەوە لە یاسای ڕۆمانیدا..... ١٨٢
هەڵوەشاندنەوە لە یاسای کەنەسیدا..... ١٨٢
هەڵوەشاندنەوە لە یاسای فەرەنسیدا..... ١٨٢
هەڵوەشاندنەوە لە فیقهی یاسایی نوێدا..... ١٨٣
هەڵوەشاندنەوە لە فیقهی ئیسلامیدا..... ١٨٤

Preview sample - page 5 of 9 - Soran University Academic Digital Library

١٨٨ ..... هەڵوەشانەوەو هەبە
١٨٨ ..... خواستی دووەم: بەڵگەکانی بەڵگەنەویستان بە هەڵوەشانەوەو هەبە
١٨٨ ..... هەڵوەشانەوەو ئیقالەکردن:
١٩٠ ..... هەڵوەشانەوەو پاشگەزبوونەوە لە بیشنیارکردن (الهبة):
١٩١ ..... هەڵوەشانەوەو دانان:
١٩٢ ..... هەڵوەشانەوەو گێڕانەوە لە فرۆشتنی دانەوە (بیع الوفاء):
١٩٣ ..... هەڵوەشانەوەو نیقالەکردنەوە (کۆتاهێنان بەئیرادەی تاکەکان):
١٩٣ ..... هەڵوەشانەوەو کۆتاهاتن (الانتهاء):
١٩٤ ..... هەڵوەشانەوەو دانوی جێبەجێکردن:
١٩٤ ..... هەڵوەشانەوەو بەتاڵکردنەوە (الابطال):
١٩٥ ..... هەڵوەشانەوەو بەتاڵی (البطلان):
١٩٦ ..... خواستی سێیەم: مەرج و هۆکاری هەڵوەشانەوە
١٩٦ ..... مەرجەکانی هەڵوەشانەوە:
١٩٨ ..... مەرجەکانی هەڵوەشانەوە لە فیقهی ئیسلامیدا:
١٩٨ ..... هۆکاری هەڵوەشانەوە:
٢٠١ ..... هۆکاری هەڵوەشانەوە لە فیقهی ئیسلامیدا:
٢٠٧ ..... خواستی چوارەم: جۆرەکانی هەڵوەشانەوەو ئاسەوارەکانی
٢٠٧ ..... جۆرەکانی هەڵوەشانەوە:
٢٠٧ ..... یەکەم- هەڵوەشانەوەی قەرزی:
٢٠٨ ..... دووەم- هەڵوەشانەوە بە ڕێکەوتن (الفسخ الاتفاقي):
٢٠٩ ..... سێیەم- هەڵوەشانەوە بەحوکمی یاسا و بەئیرادەی تاکەکانی قەرزدەر بەگوێرەی دەقی یاسا:
٢١١ ..... ئاسەوارەکانی هەڵوەشانەوە:
٢١٢ ..... پاشئاسەوارێ هەردوو گرێبەستوانەکە:
٢١٣ ..... پاشئاسەوارێ کەسێتر (الغیر):
٢١٥ ..... نموونەکانی ماقی هەڵوەشانەوە دەخاتە:
٢١٧ ..... بەشی دووەم: هەڵوەشانەوە
٢١٧ ..... أ- لە دەقە یاسەییە عەرەبیەکان:
٢١٨ ..... ب- لە دەقە یاسایەکان:
٢١٩ ..... خواستی یەکەم: ناسانەوەی هەڵوەشانەوە
٢١٩ ..... جیاتی هەڵوەشانەوە:
٢٢٠ ..... ئیقالەی هەڵوەشانەوە (محل الانفساخ):
٢٢١ ..... گونجاندنی هەڵوەشانەوە (تکییف الانفساخ):

Preview sample - page 6 of 9 - Soran University Academic Digital Library

بنچینەی هەلومشانەوە: ٢٢٢
خواستی دووەم: هەلومشاندنەوە و زاراوە پەیوەندارەکان ٢٢٣
هەلومشانەوە و هەلومشاندنەوە: ٢٢٣
هەلومشانەوە و کوتاهاتن (الانفساخ و الانتهاء): ٢٢٨
هەلومشانەوە و ملنەدان بە دانەوە (الامتناع عن الوفاء): ٢٢٨
هەلومشانەوە و وەقف: ٢٢٦
هەلومشانەوە و بەتالبوونەوە: ٢٢٦
هەلومشانەوە و قەلبی (فەساد): ٢٢٨
هەلومشانەوە و شایستەبوون (الانفساخ و الاستحقاق): ٢٢٨
خواستی سێیەم: هۆکانی هەلومشانەوە ٢٢٩
مەرجەکانی مەحالبی جێبەجێکردن (استحالة التنفيذ): ٢٢٢
جۆرەکانی مەحالی: ٢٢٥
خواستی چوارەم: ئاسەوارەکانی هەلومشانەوە ٢٢٧
هەلوێستی یاسا و شەرعڕانانی لە دیاریکردنی ئەو لایەنەی لێکەوتەی فەوتانەکەی
دەکەوێتە ئەستۆ: ٢٢٩
هەلوێستی فقهی ئیسلامی: ٢٤٦
باسی سێیەم: بەتالکردنەوە ٢٥٠
خواستی یەکەم: گرێبەندی قابیل بە بەتالکردنەوە و گرێبەندە پەیوەندارەکانی ٢٥٢
یەکەم- گرێبەندی قابیل بە بەتالکردنەوە و بەتالی رەها ٢٥٣
دووەم- گرێبەندی قابیل بە بەتالکردنەوە و گرێبەندی وەستێنراو ٢٥٥
سێیەم- گرێبەندی قابیل بە بەتالکردنەوە و گرێبەندی قەلب (فاسد) ٢٥٦
چوارەم- قابیل بە بەتالکردنەوە و گرێبەندی بەرکاری ناڵازم ٢٥٨
خواستی دووەم: هۆکانی ئەوەی گرێبەند قابیل بە بەتالکردنەوەبێ ٢٦٠
یەکەم- ناتەواوبی شیان (نقص الاهلية) ٢٦٠
دووەم- عەیبەکانی ئیرادە ٢٦٤
لقی یەکەم: هەڵە ٢٦٤
لقی دووەم: خەڵەتاندن (التدليس) ٢٨١
لقی سێیەم: زۆرلێکردن ٢٩٧
لقی چوارەم: ئەو قۆستنەوەیەی دەبێتە مایەی ماقضوران کە پاشەرە بۆ
گرێبەندکردن ٣٠٩

Preview sample - page 7 of 9 - Soran University Academic Digital Library

بەشی چوارەم: پابەندبوون بە بۆنگۆر لەسەر بنچینەی نارەوابوونی هۆ ٢٢١
..... ٢٢٢
دەستپێک ٢٢٥
دەرکردنی هەردوو بڕیارەکانی چیمانی و مەدەنیدا ٢٢٨
تۆڕ و بەکاربردنی بڕیارەکانی مەدەنی ٢٤٦
باسی یەکەم: زەوتکردن: چەمک و جۆرەکانی ٢٤٦
خواستی یەکەم: پێناسەکانی زەوتکردن ٢٥٠
جیاکردنەوەی زەوتکردن ٢٦٢
خواستی دووەم: جۆرەکانی زەوتکردن ٢٦٣
مەرجەکانی زەوتکەر ٢٦٦
مەرجەکانی لێ زەوتکراو ٢٦٨
مەرجەکانی زەوتکراو ٢٧١
مەرجەکانی بڕوسەی زەوتکردن ٢٧٢
باسی دووەم: مەحکەمەی زەوتکردنی مەدەنی لە فیقهی ئیسلامی و یاسای مەدەنیی عێراقیدا
..... ٢٧٣
خواستی یەکەم: مەحکەمەی زەوتکردنی مەدەنی لە فیقهی ئیسلامی ٢٧٣
سەرچاوەی پابەندیی زەوتکەر لە شەریعەتی ئیسلامیدا ٢٧٥
پابەندبوونی زەوتکەر بە گێڕانەوەی زەوتکراو ٢٧٩
پابەندبوونی زەوتکەر بە زیادەکانی زەوتکراوەکە ٢٨٣
پابەندبوون بە بۆگێڕانەوەی بەدەل (بڕینی) ٢٩٩
مەرجەکانی بۆگێڕانەوەی هاوچەشن ٤٠٠
کاتی مەزەندەکردنی نرخی هاوچەشن (قیمة المثل) ٤٠١
ئاکۆکیی نێوان زەوتکەر و لێ زەوتکراو ٤٠٤
زەوتکەری زەوتکەر ٤٠٥
سکاڵای زەوتکردن ٤٠٦
پابەندیەکانی زەوتکەر لە بارێکدا نوقسانی ڕوو بدات ٤٠٧
کەمکردن بەهۆی دابەزینی نرخ لە بازاڕ ٤٠٩
کەمکردن بەهۆی شکانی نرخی دراوەکەوە ٤١١
کەمکردنی بەهای زەوتکراو بەبەکارهێنان ٤١١
خواستی دووەم: حوکمە مەدەنیەکانی زەوتکردن لە یاسای مەدەنیی عێراقیدا ٤١٢
سەرچاوەی پابەندیی زەوتکەر لە یاسادا ٤١٢
چۆنێتیی چارەسەری حوکمەکانی زەوتکردن لە یاسای مەدەنیی عێراقیدا ٤١٣
گرنگترین ئەو خاڵانەی پەیوەندییان بە حوکمی زەوتکەریی زەوتکەرەوە هەیە ٤٢٥ .

Preview sample - page 8 of 9 - Soran University Academic Digital Library

باسی سێیەم: حوکمەکانی سزای زەوتکردن لە فیقهی ئیسلامی و یاسای سزادانی عێراقیدا ٤٣٥
خواستی یەکەم: ئەحکامە سزاییەکانی زەوتکردن لە فیقهی ئیسلامیدا ٤٣٦
بەشی یەکەم- تاوانی حەددەکان (الحدود) ٤٣٦
بەشی دووەم- تاوانەکانی قیساس و خوێنبایی (الدیه): ٤٣٦
بەشی سێیەم- تاوانەکانی تەعزیر (التعزیر) ٤٣٧
سەرچاوەی ئەحکامە سزاییەکانی زەوتکردن لە فیقهی ئیسلامیدا ٤٣٧
جیاکەرەوەی سزا تەعزیرانەکان ٤٤١
خواستی دووەم: حوکمە سزاییەکانی زەوتکردن لە یاسای سزادانی عێراقیدا ٤٤٢
کۆتایی ٤٤٧
ئەنجام و پێشنیارەکان ٤٤٧
سەرچاوەکان ٤٥٩

Preview sample - page 9 of 9 - Soran University Academic Digital Library